

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä 1 (7)
6.11.2019
Taltionumero
5223
Diaarinumero
5821/2/18

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A huoltajanaan B

Päätös, jota valitus koskee

Turun hallinto-oikeus 9.11.2018 nro 18/0696/2

Asian aikaisempi käsittely

Perusturvalautakunnan yksilöasiainjaoston alainen viranhaltija on 29.1.2018 tekemällään päätöksellä hylännyt huoltajan hakemuksen vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (vammaispalvelulaki) tarkoitettusta henkilökohtaisesta avusta 10.3.2013 syntyneelle A:lle.

Perusturvalautakunnan yksilöasiainjaosto on päätöksellään 19.4.2018 (23 §) hylännyt oikaisuvaatimuksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n valituksen perusturvalautakunnan yksilöasiainjaoston päätöksestä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun muassa henkilökohtaista apua, jos henkilö vammansa tai sairautensa vuoksi välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan tässä laissa vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella:

- 1) päivittäisissä toimissa;
- 2) työssä ja opiskelussa;
- 3) harrastuksissa;
- 4) yhteiskunnallisessa osallistumisessa; tai
- 5) sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Lain 8 c §:n 2 momentin mukaan henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan 1 momentissa tarkoitettuja toimia suorittaessaan. Henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vaikeavammaisella henkilöllä on voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa.

Vammaispalvelulain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 166/2008 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan henkilökohtaisen avun luonteeseen kuuluu, että avun tarvitsijalla on voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa. Jos avun ja avustamisen tarve perustuu pääosin hoivaan, hoitoon ja valvontaan, tulisi siihen vastata muulla tavalla kuin henkilökohtaisella avulla.

Lain 8 c §:n 3 momentin mukaan henkilökohtaista apua järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista eikä avun tarve johdu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista.

Asiassa saatu selvitys

13.11.2017 laaditun kuntoutussuunnitelman mukaan A:n diagnoosit ovat Nicolaides-Baraitser-oireyhtymä, määrittämätön älyllinen kehitysvammaisuus (ei sopeutumiskäyttäytymisen häiriöitä tai vähäisiä sopeutumiskäyttäytymisen häiriöitä) ja epilepsia. A asuu äitinsä ja sisaruksiensa (s. 2000 ja 2009) kanssa omakotitalossa. Vanhemmat ovat eronneet. A tapaa isäänsä joka toinen viikonloppu. A:lle on myönnetty omaishoidon tuki toistaiseksi. Kelan vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena on myönnetty fysioterapia ja musiikkiterapia. A on kuntouttavassa päivähoidossa viitenä päivänä viikossa. Hänellä on päiväkodissa henkilökohtainen avustaja. Kuntoutussuunnitelman mukaan A tarvitsee kaikissa päivittäisissä toimissaan ikäistään enemmän apua ja ohjausta sekä jatkuvaa valvontaa. Hän vaatii jatkuvaa valvontaa kotona ja muissa toimintaympäristöissä kodin ulkopuolella puutteellisen vaarantajun vuoksi.

Kuntoutussuunnitelmaan sisältyvän psykologin arvion mukaan A tarvitsee vuorovaikutuksessa ja vastavuoroisuudessa edelleen paljon tukea, jotta voisi toimia sosiaalisissa tilanteissa. A:lla keinot hakeutua kontak-

tiin ovat vielä varhaisen kehitystason taidoissa siten, että hänellä on vuorovaikutusaloitteissaan kovakouraiset otteet: raapimista, repimistä ja puremista samalla, kun hän hymyilee, nauraa ja pyrkii syliin. Puheen ymmärryksestä arvioidaan, että A ymmärtää ”ei”-sanan merkityksen ja arjessa toistuvat pienet kehotukset. Oman nimensä kuullessaan A pysähtyy ja reagoi.

Kuntoutussuunnitelmaan sisältyvän puheterapeutin arvion mukaan ensimmäisellä tapaamiskerralla A näytti harjoittelussa olevaa ”haluta”-viittomaa useamman käsistä mallinnuksen jälkeen, ja avustaja kertoi, että hän oli nähnyt A:n tekevän samantapaista käsiliikettä myös pukeutumistilanteessa. Ele ei kuitenkaan toistunut enää koko runsaan tunnin aikana, vaikka A:ta siihen houkuteltiin erilaisin kiinnostavin asioin. Mieluiten A vain ojentaisi käsiään kohti esinettä, eikä viittomaeleen tarkoitus ollut hänelle selvä. Päiväkodissa A pitää trampoliinista ja etenkin musiikista. Kokeiltiin ensimmäisellä tapaamiskerralla, lähtisikö A ojentamaan cd:tä saadakseen musiikkia. A antoi tässä ohjata kädestä. Seuraavalla kerralla A näytti oppineensa cd-levyn yhteyden mukavaan musiikkiin. Kun soitto loppui, A meni ja haki cd-levyn kannet tuolilta ja vei kotelon soittimen ääreen. A ei kuitenkaan osaa suunnata koteloa aikuiselle. Toisella kerralla A teki ”haluan”-viittomaliikettä myös itse ilman fyysistä avustusta pelkän näkö- ja kuulomallin mukaan. Päiväkodissa A oli ulkoillessa käyttänyt viittomaa tahtoessaan lisää kävelemistä. A:n kommunikaatio-aidot ovat esikielellisessä vaiheessa. Hän opettelee yhdistämään esineitä ja toimintaa, vuorottelua, ottamista ja antamista sekä oman tahtomisen ilmaisua muillakin keinoilla kuin omalla toiminnalla ja äänitelemällä.

Valitukseen liitetyn huoltajan selvityksen mukaan A ei selviydy arjesta ja päivittäisistä toimista ilman avustajaa, ei kotona eikä vapaa-ajalla kodin ulkopuolella. A rakastaa uimista ja mielellään sinne uimahalliin menee, mutta tarvitsee apua riisuutumisessa, pukeutumisessa, peseytymisessä, vaipan laitoissa ja vedessä olossa (altaassa on oltava koko ajan ihan vieressä). Avustaja toimii myös silminä ja korvina seuraten ympärillä olevia vaaroja, kuten muita ihmisiä, juoksevia lapsia, kynnyksiä ja kuoppia. Uiminen on myös A:lle todella hyvää harjoittelua oman kehon hallintaan. Perhe haluaisi mennä uimaan tai kylpylään, leikkipuistoon tai muuhun sellaiseen, mutta huoltaja ei voi jättää toista 9-vuotiasta lasta, joka ei osaa uida, oman onnensa nojaan. A kävelee itse, kiipeilee mielellään joka paikkaan, ei osaa välttämättä tulla alas, ei ymmärrä kuinka korkealla on ja missä on reunat, ei mitään vaarantajua. Mutta sekin taito kehittää lasta. Kun A jostain asiasta pitää tai rakastaa, hän ilmaisee sen käsiään heiluttamalla, hymyilemällä, kiljumalla tai nauramalla. Hän ei osaa sitä viittoa kuin yhden viittoman. Jos huoltaja kysyy, mennäänkö kylpyyn tai saunaan, lähtee A sinne välittömästi. Erilaiset sosiaaliset vuorovaikutustilanteet ovat tärkeitä kaikille ihmisille, myös vammaisille. Jotta he voivat osallistua vapaa-ajan eri mahdollisuuksiin, he tarvitsevat niihin

avustajan. Lapset tarvitsevat äitiä vapaa-ajalla ja A sen lisäksi avustajaa. Näissä tilanteissa myös harjoitellaan viittomia. Jotta voi oppia ymmärtämään paikan paremmin, on se viitottava ja oltava siellä paikan päällä.

Yhteenveto ja johtopäätökset

A on vaikeavammaisen lapsi, joka tarvitsee vammansa vuoksi välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Saadun selvityksen perusteella A kykenee omalla toiminnallaan ja äännelemällä ilmaisemaan tunteitaan, mutta hän ei vielä itse kykene ottamaan kantaa avuntarpeisiinsa ja niihin vastaamisen tapoihin siten kuin vammaispalvelulaki edellyttää. On lisäksi otettava huomioon, että A on vasta 5-vuotias. A:n ikäisellä lapsella ei ole vielä kykyä tehdä päätöksiä vapaa-ajastaan, vaan lapsi tarvitsee aikuisen valvontaa ja huolenpitoa kodin ulkopuolella. Tämän ikäisten lasten avun tarve liittyy yleensä pääosin hoivaan, hoitoon ja valvontaan. 5-vuotiaat terveetkään lapset eivät siis vielä tavallisesti harrasta esimerkiksi uimista tai mene leikkipuistoon ilman vanhemman läsnäoloa. Asia on kuitenkin ratkaistava kunkin henkilön osalta yksilöllisesti. Vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu on tarkoitettu itsenäisen suoriutumisen tukemiseen, mitä A:n avustaminen ei saadun selvityksen perusteella ainakaan vielä ole. Näin ollen edellytyksiä henkilökohtaisen avun myöntämiseen tavanomaisista elämän toiminnoista suoriutumiseen ei ole. Valituksessa mainitut YK:n lapsen oikeuksien sopimus, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, lapsen tai sosiaalihuollon asiakkaan etu tai yhdenvertaisuuslaki eivät anna aihetta arvioida asiaa toisin. Perusturvalautakunnan yksilöasiainjaoston päätöksen lopputulosta ei ole aihetta muuttaa.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

B on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden ja kunnan päätökset kumotaan ja asia palautetaan kunnan viranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi siten, että A:lle myönnetään vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu.

Vaatimusten tueksi on esitetty muun ohella seuraavaa:

A:n avun tarve ja voimavaraedellytyksen täyttyminen on riidatonta. Vaikka lapset eivät mene tässä iässä vielä yksin esimerkiksi puistoon tai vastaaviin paikkoihin, toimivat he näissä tilanteissa tässä iässä itsenäisemmin kuin A.

Kunnan ja hallinto-oikeuden päätöksissä syrjitään A:ta hänen ikänsä perusteella, kun A:lle ei ole myönnetty henkilökohtaista apua tukemaan ikätason mukaista toimintaa. Päätökset ovat siten yhdenvertaisuuslain, YK:n vammaisyleissopimuksen ja YK:n lapsioikeussopimuksen vastaisia. Vammaispalvelulain esitöissä ei ole otettu sellaista kantaa, että henkilökohtaista apua ei myönnettäisi hyvin nuorillekin lapsille, minkä vuoksi päätöksentekijät eivät voi tehdä ikään perustuvia rajauksia.

Perusturvalautakunnan yksilöasiainjaosto on antanut selityksen, jossa on vaadittu valituksen hylkäämistä ja esitetty muun ohella seuraavaa:

Monen 5-vuotiaan lapsen avun tarve liittyy pääosin hoivaan, hoitoon ja valvontaan. Vammattomatkin 5-vuotiaat lapset tarvitsevat vanhemman läsnäoloa ja valvontaa, kuten A:n 9-vuotias sisaruskin. Huoltajan esille tuomat avun tarpeet painottuvat pitkälti valvonnan tarpeeseen. A:n tapauksessa avustajalla olisi enemmän niin sanotun lapsenvahdin rooli kuin vammaispalvelulaissa tarkoitettulla avustettavan itsenäistä suoriutumista tukevan henkilökohtaisen avustajan rooli.

B on antanut vastaselityksen. Vastaselityksen liitteenä on toimitettu huoltajan oma selvitys A:sta sekä 14.1.2019 päivätty kuntoutussuunnitelma, puheterapeutin arvio ohjauskäynneistä ajalta 1.3.–12.12.2018 sekä 7.1.2019 päivätty psykologin lausunto pidennetystä oppivelvollisuudesta ja henkilökohtaisen avustajan tarpeesta päivähoitoon ja esikouluun.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja hallinto-oikeuden soveltamat oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Oikeusapu

A:n avustajalle oikeustieteen maisteri Jukka Kumpuvuorelle oikeusapulain nojalla maksettava määrä hyväksytään vaatimuksen mukaisena. Tämä määrä jää valtion vahingoksi.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Eija Siitari
oikeusneuvos

Outi Suviranta (t)
oikeusneuvos

Janne Aer
oikeusneuvos

Antti Pekkala
oikeusneuvos

Toomas Kotkas
oikeusneuvos

Johanna Haapala-Mrena
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös

Jäljennös

A huoltajanaan B

Turun hallinto-oikeus

Perusturvalautakunnan yksilöasiainjaosto